

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΙ;*

Το θέμα των επαγγελματικών προοπτικών στην κοινωνιολογία (και στην ψυχολογία) επανέρχεται τόσο συχνά που θα άξιζε να εξετάσουμε αναλυτικά το πρόβλημα.

Δύο γεγονότα προβάλλουν αμέσως: τα τμήματα ανθρωπιστικών επιστημών έχουν υπερβολικό αριθμό φοιτητών σε σχέση με τις διαθέσιμες σήμερα επαγγελματικές προοπτικές, ακόμα κι αν συνυπολογίσουμε τα υψηλά ποσοστά αποτυχίας που αναμένονται στις εξετάσεις. Αυτή η αβεβαιότητα των φοιτητών ως προς το μελλοντικό τους επάγγελμα είναι ανάλογη με τη θεωρητική αβεβαιότητα στο καθηγητικό επίπεδο, όπου οι επικλήσεις στην επιστήμη τονίζουν ακόμα περισσότερο, μέσω της αντίθεσης, τη σύγχυση των ποικίλων θεωριών οι οποίες μας διδάσκονται.

Από την άλλη, η φοιτητική αναταραχή, από το 1960 και εξής, τόσο στο εξωτερικό όσο και στη Γαλλία, είναι εντονότερα αισθητή στους κοινωνιολόγους απ' ό,τι στα τμήματα ψυχολογίας και φιλοσοφίας (τα οποία διακρίνονταν στο προηγούμενο διάστημα, από το 1945 και μετά) καθώς και στα υπόλοιπα θεωρητικά τμήματα – για να μη μιλήσουμε καν για τις σχολές των θετικών επιστημών, που επέδειξαν συχνά αξιοσημείωτη παθητικότητα. Έτσι, τα προβλήματα του πανεπιστημίου, όπως κι αυτά της ευρύτερης κοινωνίας, εγείρονται σε ένα τμήμα με μικρό αριθμό φοιτητών και το οποίο έχει δημιουργηθεί πολύ πρόσφατα, ενώ, όχι λιγότερο παράδοξα, η πρωτοβουλία της μεταρρύθμισης Φουσέ προήλθε από τις, πολύ λιγότερο ανήσυχες, θετικές επιστήμες.

Αυτό παρατηρείται στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Γαλλία, στη Γερμανία, αλλά και στην Πολωνία και την Τσεχοσλοβακία.

Γιατί, σε όλες αυτές τις χώρες, η δυσαρέσκεια να εκφράζεται κυρίως στα τμήματα των κοινωνικών επιστημών;

Γιατί αυτά ξεκινούν αναταραχές ενώ τα υπόλοιπα τμήματα, στην καλύτερη περίπτωση, απλώς ακολουθούν;

Γιατί αυτή η θεωρητική αβεβαιότητα και γιατί αυτό το πρόβλημα σε σχέση με τις επαγγελματικές προοπτικές;

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ...

Εξετάζουμε εδώ μόνο τις κυριότερες τάσεις, τις οποίες μια πιο λεπτομερειακή μελέτη θα πρέπει να συμπληρώσει: ΟΛΑ ΤΑ ΜΠΟΪΚΟΤΑΖ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΔΕΧΤΑ.

Πρέπει να θεωρήσουμε το ζήτημα από την ιστορική σκοπιά. Από την άποψη αυτή, η κρίσιμη ημερομηνία είναι το 1930, με τα πειράματα του Μάγιο στο εργοστάσιο Χόθορν, στις ΗΠΑ.

Δείχνοντας τη σπουδαιότητα των συναισθηματικών φαινομένων σε περιορισμένες ομάδες και προτείνοντας τη ρύθμιση των ανθρώπινων σχέσεων με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας των εργαζομένων, ο Μάγιο έκανε κάτι παραπάνω απ' το να ανοίξει ένα νέο πεδίο στην κοινωνιολογία. Έκλεισε την εποχή της κοινωνικής φιλοσοφίας και των αφηρημένων θεωρητικών συστημάτων πάνω στην ευρύτερη κοινωνία ανοίγοντας την ένδοξη εποχή του εμπειρισμού και της «επιστημονικής» συλλογής των δεδομένων.

Παρόμοια, προσφέροντας τις υπηρεσίες του στη διεύθυνση μιας επιχείρησης, εγκαινίασε την εποχή της συνεργασίας, σε μεγάλη κλίμακα, των κοινωνιολόγων με όλες τις εξουσίες του αστικού κόσμου, που ήθελε να εξορθολογήσει ένα καπιταλιστικό σύστημα το οποίο είχε κλονιστεί σοβαρά από την κρίση του 1929.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΟΤΕΛΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΣΕ ΜΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, ΜΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΑΞΙΩΣΕΙΣ, ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΙ ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ.

* Κείμενο που, υπογεγραμμένο από τέσσερις αναρχικούς φοιτητές της Ναντέρ, μοιράστηκε στα μέσα του Μάρτη 1968 – στο δρόμο που οδηγούσε στο Κίνημα 22 Μάρτη.

Στο εξής, η ανάπτυξη της κοινωνιολογίας θα συνδέεται όλο και περισσότερο με την κοινωνική ζήτηση μιας ορθολογικής πρακτικής στην υπηρεσία αστικών στόχων: χρήμα, κέρδος, διατήρηση της τάξης.

Οι αποδείξεις αφθονούν: η βιομηχανική κοινωνιολογία επιζητεί πάνω απ' όλα την προσαρμογή του εργαζόμενου στην εργασία του: η αντίστροφη προοπτική είναι πολύ περιορισμένη καθώς ο κοινωνιολόγος, που μισθώνεται από τη διεύθυνση, οφείλει να σέβεται πάντα τον στόχο του οικονομικού συστήματος: να παράγονται όσα περισσότερα μπορούν για να αποδίδουν όσο περισσότερο χρήμα γίνεται. Η πολιτική κοινωνιολογία συστήνει αχανείς έρευνες, συνήθως παραπλανητικές, που προϋποθέτουν ότι η εκλογική επιλογή είναι σήμερα ο τόπος της πολιτικής, χωρίς ποτέ να αναρωτιέται μήπως αυτή βρίσκεται και αλλού, έξω από αυτό το πεδίο. Ο Στούφερ μελετά τις καλύτερες συνθήκες για το «ηθικό» του αμερικάνου στρατιώτη χωρίς να θέτει τα δομικά προβλήματα του ρόλου του στρατού στην κοινωνία στην οποία ζει. Συναντάμε τους κοινωνιολόγους στη διαφήμιση, στις χίλιες μορφές επηρεασμού του καταναλωτή, στην πειραματική έρευνα στα μίντια, κι εδώ επίσης χωρίς να προσπαθούν να ασκήσουν κριτική σ' αυτά τα μίντια κλπ.

Από την άλλη, ποια είναι η αντίληψη των αμερικανών κοινωνιολόγων στο κεντρικό πρόβλημα των κοινωνικών τάξεων; Η αντίληψη της τάξης και η αντίληψη της ασυνέχειας (πάλη των τάξεων) εξαλείφονται και αντικαθίστανται από έννοιες τάξεων και στρωμάτων προικισμένων με υπόληψη, εξουσία και γοήτρο. Υπάρχει, σύμφωνα με αυτούς, μια συνεχής κλίμακα όπου σε κάθε βαθμίδα αντιστοιχεί μια καθορισμένη ποσότητα εξουσίας και γοήτρου, με αυξητική τάση όσο προσεγγίζουμε την κορυφή. Φυσικά, κάθε άτομο έχει στην αφετηρία ίσες ευκαιρίες να σκαρφαλώσει στην πυραμίδα, αφού έχουμε (όπως παντού) δημοκρατία.

Πλάι στις θεωρητικές αναιρέσεις του Μιλς και του Ντ. Ρίσμαν, οι πρακτικές αναιρέσεις του αμερικάνικου υποπρολεταριάτου (εθνοτικές μειονότητες), καθώς και ορισμένων εργατικών ομάδων ενάντια στα συνδικαλιστικά τους όργανα, αρκούν για να σαρώσουν το όνειρο μιας ολοκληρωμένης ενσωμάτωσης.

Πολύ πρόσφατα, οι εξεγέρσεις των αμερικανών μαύρων δημιούργησαν τέτοιο τρόμο ώστε ψηφίστηκαν αμέσως συμπληρωματικά κονδύλια για τους κοινωνιολόγους, ώστε να μπορέσουν να εξετάσουν τα κινήματα του πλήθους και να προμηθεύσουν συνταγές για την καταστολή (αναφέρεται στην εφημερίδα *Le Monde*).

Τέλος, πικρή ειρωνεία, όταν το Υπουργείο Αμύνης ξεκίνησε ένα αντι-εξεγερσιακό σχέδιο για τη Λατινική Αμερική (το διαβόητο «Σχέδιο Κάμελοτ»), προσπαθώντας να το καμουφλάρει, δεν βρήκε καλύτερη προκάλυψη παρά να το μεταμφιέσει σε πρόγραμμα «κοινωνιολογικής» έρευνας...

Και στη Γαλλία;

Ο εξορθολογισμός του καπιταλισμού άρχισε ασφαλώς πριν τον πόλεμο (σχεδιοποίηση), έγινε όμως αποτελεσματικός μόνο με τον γκολισμό και τις αυταρχικές δομές του. Δεν είναι τυχαίο ότι το πτυχίο κοινωνιολογίας θεσπίστηκε το 1958. Η άνιση ανάπτυξη του γαλλικού καπιταλισμού, σε σύγκριση με τον αμερικάνικο, γίνεται φανερή και στο επίπεδο των ιδεών: όλες οι σύγχρονες κοινωνιολογικές θεωρίες εισάγονται από την άλλη όχθη του Ατλαντικού και οι πάντες γνωρίζουν ότι πιο ονομαστοί κοινωνιολόγοι είναι εκείνοι που παρακολουθούν με μεγαλύτερη προσήλωση τις αμερικανικές δημοσιεύσεις.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ «ΘΕΩΡΙΑ»

Είδαμε τη στενή της σύνδεση με την κοινωνική ζήτηση. Η οργανωτική πρακτική του καπιταλισμού γεννάει πληθώρα αντιφάσεων και, σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση, αναλαμβάνει την υπόθεση κάποιος κοινωνιολόγος. Ο ένας θα μελετήσει τη νεανική εγκληματικότητα, ο άλλος το ρατσισμό, ο τρίτος τις παραγκουπόλεις. Καθένας τους θα αναζητήσει μια εξήγηση στο μερικό του πρόβλημα και θα διατυπώσει κάποια θεωρητική θέση προτείνοντας λύσεις στην περιορισμένη σύγκρουση που εξετάζει. Λειτουργώντας πάντα σα φύλακας-σκύλος, ο κοινωνιολόγος μας θα συνεισφέρει ταυτόχρονα στο «μωσαϊκό» των κοινωνιολογικών «θεωριών».

Η σύγχυση των κοινωνικών επιστημών που πηγάζει από εδώ εκδηλώνεται στη διεπιστημονικότητα, τόσο της μόδας σήμερα (βλ. Αλτουσέρ). Η αβεβαιότητα του κάθε ειδικού, σε αντιπαραβολή με τις αβεβαιότητες άλλων ειδικών, δεν μπορεί παρά να καταλήγει σε μεγάλες κοινοτοπίες.

Πίσω από αυτή τη σύγχυση υπάρχει μια απουσία, που δεν υπογραμμίζεται ποτέ, θεωρητικής

υπόστασης για την κοινωνιολογία και τις λοιπές κοινωνικές επιστήμες. Το μόνο κοινό τους σημείο είναι, τελικά, ότι αποτελούν «κατά πλειοψηφία μεθοδικές τεχνικές κοινωνικής προσαρμογής και αναπροσαρμογής», χωρίς να λογαριάζουμε την επανενσωμάτωση όλων των αμφισβητήσεων: η πλειονότητα των κοινωνιολόγων μας είναι «μαρξιστές». Ας αναφέρουμε, προς υποστήριξη αυτής της θέσης, τον συντηρητικό χαρακτήρα των εννοιών που χρησιμοποιούνται σήμερα: ιεραρχία, τελετή, ενσωμάτωση, κοινωνική λειτουργία, κοινωνικός έλεγχος, ισορροπία, κλπ.

Οι «θεωρητικοί» πρέπει να εξηγούν τοπικά εντοπισμένες συγκρούσεις χωρίς να αναφέρονται στο κοινωνικό σύνολο που τις έχει προκαλέσει.

Αυτό το υποτίθεται αντικειμενικό διάβημα επιβάλλει μερικές και μεροληπτικές οπτικές, όπου τα φαινόμενα δεν συνδέονται μεταξύ τους (όμως ο ρατσισμός, η ανεργία, η εγκληματικότητα κι οι παραγκουπόλεις συνιστούν κάτι το ενιαίο) και όπου η ορθολογικότητα του οικονομικού συστήματος θεωρείται δεδομένη. Καθώς η λέξη κέρδος έχει γίνει προκλητική, μιλάνε για ανάπτυξη, για προσαρμογή σε μια υποστασιοποιημένη αλλαγή. Όμως πού οδηγεί η αλλαγή αυτή, από τι πηγάζει, ποιος την οργανώνει, ποιος επωφελείται από αυτήν; Άραγε αυτές οι ερωτήσεις είναι υπερβολικά αφηρημένες για να απασχολούν την επιστήμη;

Αυτές οι θεωρήσεις μάς οδηγούν στο απλό συμπέρασμα ότι η δυσaréσκεια των φοιτητών της κοινωνιολογίας δεν μπορεί να γίνει κατανοητή παρά μόνο εξετάζοντας την κοινωνική λειτουργία της κοινωνιολογίας. Φαίνεται ότι, στις σημερινές συνθήκες, οι κοινωνιολόγοι έχουν διαλέξει το στρατόπεδό τους, πλάι στις διευθύνσεις των επιχειρήσεων και στο κράτος που τους παραστέκεται. Τι σημαίνει, στις συνθήκες αυτές, η υπεράσπιση της κοινωνιολογίας που συστήνουν ορισμένοι;

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ NANTER

Η γενική ανάλυση που προηγήθηκε φωτίζει και την ιδιαίτερη περίπτωση της Ναντέρ. Κι εκεί επίσης: κρίση στο τμήμα της κοινωνιολογίας, ανησυχία για τις επαγγελματικές προοπτικές, σύγχυση στη διδασκαλία που παρέχεται και εισαγωγή θεωριών made in U.S.A. Όσοι μένουν έξω από το εμπειριστικό και θετικιστικό ρεύμα καταλήγουν να αναδιπλωθούν σε μια λεκτική κριτική, που έχει το πλεονέκτημα να αποφεύγει μια ολική «μονο-διαστατοποίηση» όμως επικυρώνει την απομόνωση και την αναποτελεσματικότητα.

Για τις «ελπίδες» της γαλλικής κοινωνιολογίας, η παρσονική αργκό και η λατρεία των στατιστικών (επιτέλους, ένα επιστημονικό πεδίο!) είναι το κλειδί για την επίλυση όλων των προβλημάτων. Η μελέτη της κοινωνίας πέτυχε τον άθλο να αποπολιτικοποιήσει όλη την εκπαίδευση ...δηλαδή να νομιμοποιήσει την υφιστάμενη πολιτική. Κι όλ' αυτά σε συνδυασμό με μια επωφελή συνεργασία με τους υπουργούς και τους τεχνοκράτες που θέλουν να διαπλάσουν τα στελέχη τους κλπ... Οι καθηγητές μας εύκολα περνάνε για «αριστεριστές» σε σύγκριση με τους νοσταλγούς του παλιού καιρού που γεμίζουν τα άλλα τμήματα. Είναι επειδή εκείνοι εγκαταλείπουν με θλίψη την πνευματική ελίτ του πανεπιστημίου που εγκαθίδρυσε ο φιλελεύθερος καπιταλισμός, ενώ οι κοινωνιολόγοι έχουν δει πού βαδίζει η «αλλαγή»: οργάνωση, εξορθολογισμός, παραγωγή ανθρώπινων εμπορευμάτων ανάλογα με τις οικονομικές ανάγκες του οργανωμένου καπιταλισμού.

Είναι απαραίτητα εδώ να αναφέρουμε τις απόψεις που υπεράσπισαν ο Μ. Κροζιέ (*Esprit*, Ιαν. '67) και ο Α. Τουρέν (άρθρα σε *Le Monde*) σχετικά με τα ζητήματα που μας απασχολούν.

Για τον Κροζιέ, η αμερικάνικη δυσaréσκεια δεν έγκειται, όπως πιστεύουν μερικοί αφελείς, στη βία των μαύρων που ωθούνται στα άκρα από τις συνθήκες της ζωής τους ή στη φρίκη του ιμπεριαλιστικού πολέμου στο Βιετνάμ (αυτό το «δυστύχημα», αυτή την «τρέλα», όπως γράφει ο Κροζιέ, που θα τον πίστευε κανείς πιο προσκολλημένο στην επιστημονική εξήγηση παρά σε τέτοιες μαγικές λέξεις). Ούτε και στην κατάρρευση όλων των αξιών, που παραχωρούν τη θέση τους στην ανταλλακτική αξία, στο χρήμα. Όχι, αυτό υπάρχει αλλά είναι απλώς επιφανόμενο. Η βία υπήρχε πάντα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Εκείνο που είναι καινούργιο, μας λέει ο Κροζιέ, είναι η εισβολή του ορθολογισμού. Πρόκειται για την αναγκαία αλλαγή νοοτροπίας ώστε να εξοικειωθούμε με τον «κόσμο του αφηρημένου συλλογισμού». Η σύγχρονη ιστορία δεν είναι η πραγματική πάλη ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες που μάχονται για υλικά συμφέροντα και για διάφορες κοινωνικο-οικονομικές προτεραιότητες. Είναι ο τόπος όπου συγκρούονται δυο φαντασμαγορικές οντότητες: ο ορθολογισμός στην υπηρεσία της ανάπτυξης ενάντια στην ανεύθυνη αναρχία εκείνων που τους τρομάζει η αλλαγή. Αυτή η «κοινωνιολογική» οπτική δεν αξίζει καν τον κόπο να αναιρεθεί, παρά μόνο λόγω της ενδεχόμενης ιδεολογικής εμβέλειας που

μπορεί να αποχτήσει, αφού ο Κροζιέ συνιστά στους μαύρους όχι διεκδικήσεις εξουσίας αλλά «μια ιδεολογική μετάλλαξη» (sic!) και όλα τούτα να κλείσουν με τον Μεγάλο Πανηγυρισμό του Αμερικάνικου Τρόπου Ζωής, ο οποίος παράγει σήμερα νέες, καινοτόμες και δυναμικές, ατομικότητες.

Στα πρόσφατα άρθρα του, ο Τουρέν παρουσίασε την εξής άποψη: υπάρχει ένα πανεπιστημιακό σύστημα η λειτουργία του οποίου είναι να παράγει τη γνώση στην υπηρεσία της ανάπτυξης (πάλι!) και το σύστημα αυτό εμπεριέχει μιαν αντίφαση γόνιμη για την αλλαγή του, μεταξύ φοιτητών και καθηγητών. Το πανεπιστήμιο είναι ανάλογο, λόγω των συγκρούσεών του και λόγω της ουσιαστικής κοινωνικής λειτουργίας του, με την επιχείρηση του 19ου αιώνα. Αυτή η αντίθεση 19ου-20ού είναι απατηλή. Δεν είναι αλήθεια ότι «η γνώση και η τεχνική πρόοδος είναι οι κινητήρες της νέας κοινωνίας». Η γνώση και η τεχνική πρόοδος είναι υποταγμένες στην πάλη ανάμεσα σε εταιρείες με σκοπό το κέρδος (ή, καταλήγοντας στο ίδιο, για τη μονοπωλιακή ηγεμονία) και στην οικονομική και στρατιωτική αντιπαράθεση ανάμεσα στις χώρες της Ανατολής και στις χώρες της Δύσης. Οι σοφοί δεν είναι αθώοι εργολάβοι, όπως θέλουν να τους παρουσιάσουν, ούτε η επιστήμη είναι αυτή η αυτόνομη ένδοξη δραστηριότητα που αποβλέπει τάχα μόνο στη δική της ανάπτυξη.

Η μονάδα αναφοράς, το πανεπιστήμιο, δεν ευσταθεί. Οι αντιφάσεις συμβαίνουν στο επίπεδο της ευρύτερης κοινωνίας και το πανεπιστήμιο συμμετέχει εκεί σχεδόν μονολιθικά. Η πλειοψηφία των καθηγητών και των φοιτητών είναι αφοσιωμένοι στη διατήρηση της τάξης και μόνο μια μειοψηφία μπορεί να συμμετέχει στην αμφισβήτηση που ξετυλίγεται στις μητροπόλεις και στις εκμεταλλευόμενες χώρες.

Η πρόσφατη έγγραφη διαμαρτυρία ομάδων φοιτητών εδώ στην Ναντέρ, οι οποίες τάχθηκαν, χωρίς να αηδιάζουν από την ίδια τους τη δουλικότητα, στο πλευρό της διοίκησης και της πλειοψηφίας των διδασκόντων, αποτέλεσε τη χρονικά τελευταία απόδειξη.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ

Πρέπει να διαλύσουμε την αυταπάτη των σταλινο-τουρενικών συνθημάτων για ένα μαζικό φοιτητικό κίνημα με συμφέροντα που να συγκλίνουν. Λόγω κοινωνικής καταγωγής όπως και λόγω της αποδοχής τους να γίνουν μισθωτοί διάφορων αυταρχικών μηχανισμών (σχολείο, επιχείρηση, διαφημιστική εταιρεία, κλπ), η πλειοψηφία των φοιτητών είναι ήδη συντηρητικοί.

Μόνο μια μειοψηφία φοιτητών και καθηγητών (βοηθοί κυρίως) μπορεί να επιλέξει, και να επιλέξει πραγματικά, έναν άλλο προσανατολισμό. Ποιες είναι λοιπόν οι δυνατότητες δράσης μιας μειονότητας;

Στο πανεπιστημιακό περιβάλλον οι προοπτικές είναι περιορισμένες: Πρόκειται βασικά να αποσαφηνίσουμε στους φοιτητές την κοινωνική λειτουργία του πανεπιστημίου. Ιδιαίτερα στην κοινωνιολογία, πρέπει να ξεμασκαρεύουμε τις ψεύτικες αμφισβητήσεις, να φωτίζουμε τη γενικά κατασταλτική σημασία του επαγγέλματος του κοινωνιολόγου και να διαλύουμε τις ψευδαισθήσεις γύρω από αυτό το θέμα.

Η υποκρισία της αντικειμενικότητας (βλ. τον Μπουρικό, την πολιτιστική συνείδηση του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας) του απολιτικισμού, της αθώας μελέτης, είναι πολύ πιο εξόφθαλμη στις ανθρωπιστικές επιστήμες απ' ό,τι αλλού και πρέπει να την εκμεταλλευτούμε.

Μια διανοητική μειονότητα παραμένει εντελώς ανίσχυρη αν υφίσταται και μάλιστα αν καμαρώνει μέσα στο γκέτο που την έχουν βάλει.

Περιμένοντας άλλες δράσεις, θα φέρουμε αυτή τη συζήτηση στη διάσκεψη για την «υπεράσπιση» των κοινωνιολόγων που προβλέπεται να γίνει πριν το Πάσχα.

συνεχίζεται...

Ντάνι Κον-Μπεντίντ (Dany Cohn-Bendit)
Ζαν-Πιερ Ντυτέιγ (Jean-Pierre Duteuil)
Μπερτράν Ζεράρ (Bertrand Gérard)
Μπερνάρ Γκρανοτιέ (Bernard Granautier)